

УДК 657.1.011

Пашніна Анна Олександрівна

*кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту
Рівненський державний гуманітарний університет*

Пашнина Анна Александровна

*кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента
Ровенский государственный гуманитарный университет*

Pashnina Anna

*PhD in Economics, Docent at the Department of Management
Rivne State University of Humanities*

**ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УПРАВЛІНСЬКОМУ
ОБЛІКУ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ФОРМИРОВАНИЕ УЧЕТНОЙ ИНФОРМАЦИИ В
УПРАВЛЕНЧЕСКОМ УЧЕТЕ В УСЛОВИЯХ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
ИНФОРМАЦИОННО-КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ
FORMATION OF ACCOUNTING INFORMATION IN MANAGEMENT
ACCOUNTING IN THE CONDITIONS OF USE OF INFORMATION-
COMPUTER TECHNOLOGIES**

Анотація. У статті досліджено особливості формування облікової інформації за допомогою сучасних технологій, а саме за допомогою комп'ютерних інформаційних систем. Ефективність управління діяльністю підприємства значною мірою залежить від рівня інформаційного забезпечення його структурних підрозділів. Необхідну інформацію можна отримати з системи управлінського обліку, комп'ютеризація якого прискорить цей процес. Існує чимало думок про те,

що облікова інформація як результат бухгалтерського обліку потрібна лише для складання звітності та її подання у відповідні державні органи, проте є і багато прихильників того, що без основи бухгалтерського обліку здійснювати управління підприємством неможливо. У статті розкрито останній аспект та запропоновано послідовність формування облікової інформації в управлінському обліку в умовах використання інформаційно-комп'ютерних технологій. Ефективність управління діяльністю підприємства значною мірою залежить від рівня інформаційного забезпечення його структурних підрозділів. Необхідну інформацію можна отримати з системи управлінського обліку, комп'ютеризація якого прискорить цей процес. Керівництво підприємства прагне швидше провести комп'ютеризацію обліку, в тому числі й управлінського, без чіткого розуміння, що саме повинна давати комп'ютеризована система. Не враховуються всі можливості системи, не дотримуються відповідності між можливостями конкретного програмного продукту та запитами користувачів. Інформаційно-комп'ютерні технології дозволяють отримати значний обсяг інформації, зокрема і надлишкової, тому в сучасних умовах першочерговим завданням стає не тільки забезпечення інформацією, але й її грамотна обробка. Усе це обумовлює необхідність описання чіткої послідовності комп'ютеризації управлінського обліку та формування управлінської звітності, узгодження документів, які формуються на кожному з етапів.

Ключові слова: облікова інформація, управлінський облік, комп'ютерні інформаційні системи, інформаційно-комп'ютерні технології, облікова система, комп'ютеризація управлінського обліку.

Анотація. В статье исследованы особенности формирования учетной информации с помощью современных технологий, а именно с помощью компьютерных информационных систем. Эффективность

управления деятельностью предприятия в значительной степени зависит от уровня информационного обеспечения его структурных подразделений. Необходимую информацию можно получить из системы управленческого учета, компьютеризация которого ускорит этот процесс. Существует немало мнений о том, что учетная информация как результат бухгалтерского учета нужна только для составления отчетности и ее представление в соответствующие государственные органы, однако есть и много сторонников того, что без основы бухгалтерского учета осуществлять управление предприятием невозможно. В статье раскрыто последний аспект и предложены последовательность формирования учетной информации в управленческом учете в условиях использования информационно-компьютерных технологий. Эффективность управления деятельностью предприятия в значительной степени зависит от уровня информационного обеспечения его структурных подразделений. Необходимую информацию можно получить из системы управленческого учета, компьютеризация которого ускорит этот процесс. Руководство предприятия стремится быстрее провести компьютеризацию учета, в том числе и управленческого, без четкого понимания, что именно должна давать компьютеризированная система. Не учитываются все возможности системы, не соблюдают соответствия между возможностями конкретного программного продукта и запросам пользователей. Информационно-компьютерные технологии позволяют получить значительный объем информации, в том числе и избыточной, поэтому в современных условиях первоочередной задачей становится не только обеспечение информацией, но и ее грамотная обработка. Все это обуславливает необходимость описания четкой последовательности компьютеризации управленческого учета и формирования управленческой отчетности, согласование документов, которые формируются на каждом из этапов.

Ключевые слова: учетная информация, управленческий учет, компьютерные информационные системы, информационно-компьютерные технологии, учетная система, компьютеризация управленческого учета.

Summary. *The peculiarities of accounting information formation with the help of modern technologies, namely with the help of computer information systems, are investigated in the article. The efficiency of managing the activity of the enterprise largely depends on the level of information support of its structural units. You can get the information you need from a management accounting system that speeds up this process. There are many opinions that accounting information as a result of accounting is required only for the preparation of reports and its submission to the relevant government bodies, but there are many supporters that without the basis of accounting it is impossible to manage an enterprise. The last aspect is discussed and the sequence of forming accounting information in management accounting under the conditions of use of information and computer technologies is offered. The efficiency of managing the activity of the enterprise largely depends on the level of information support of its structural units. You can get the information you need from a management accounting system that speeds up this process. Business executives want to make computerized accounting, including management, faster, without clear understanding of what the computerized system should do. Not all system capabilities are taken into account, there is no correspondence between the capabilities of a particular software product and user requests. Information and computer technologies make it possible to obtain a considerable amount of information, including redundant ones, which is why, in the present conditions, not only providing information but also its competent processing is a priority task. All this necessitates the need to describe a clear sequence of computerization of management accounting and the formation of*

management reporting, the harmonization of documents that are formed at each stage.

Key words: *accounting information, management accounting, computer information systems, information and computer technologies, accounting system, computerization of management accounting.*

Постановка проблеми. Низький рівень управлінських рішень, передусім обумовлює недостатність оперативних та аналітичних даних бухгалтерського обліку, що повно відображають виробничий, економічний та фінансовий стан підприємства на конкретний момент ухвалення рішення різними структурними одиницями підприємства. Тому питання організації управлінського обліку з використанням можливостей інформаційних технологій на підприємствах не втрачає своєї актуальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми організації обліку в умовах використання комп'ютерних програм були предметом досліджень багатьох вчених, зокрема Ф.Ф. Бутинця [1], С.В. Івахненка [3; 4], А.Г. Загороднього [2] та ін. Однак ці питання залишаються актуальними й в теперішній час та потребують подальших досліджень і рекомендацій щодо їх вирішення.

Мета і завдання дослідження. Метою даної статті є дослідження особливостей формування облікової інформації в управлінському обліку в умовах використання інформаційно-комп'ютерних технологій.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку економіки користь від інформаційних технологій є очевидною, проте, незважаючи на це, існує ще чимало проблем щодо автоматизації діяльності підприємств та їх облікових підрозділів. Майже у 15% підприємств України облік неавтоматизований взагалі, або автоматизовані окремі його ділянки. Для ефективного впровадження інформаційної системи потрібно провести роботу з реорганізації та оновлення організації обліку на

підприємстві. Не менш важливу роль у прийнятті рішень грає якість облікової інформації.

Якість облікової інформації – це сукупність суттєвих властивостей облікової інформації, що характеризують її відповідність своєму призначенню і висунутим до неї вимогам, а також здатність задовольняти потреби і запити користувачів. Крім того, це сукупність суттєвих властивостей, які кількісно оцінюються системою показників, що визначають ступінь задоволення потреб користувачів інформацією в ринкових умовах за оптимальних витрат на формування цієї інформації. Якість облікової інформації формується у процесі її створення і зберігається на всіх стадіях її руху по контуру управління [6, с. 373]. Облікова інформація повинна задовольняти конкретним потребам користувачів в залежності від рівня та характеру прийнятих рішень.

Незважаючи на наявні проблеми, результати впровадження ІС С.В. Івахненко оцінює як позитивні [3].

Існує чимало думок про те, що облікова інформація як результат бухгалтерського обліку потрібна лише для складання звітності та її подання у відповідні державні органи, проте є і багато прихильників того, що без основи бухгалтерського обліку здійснювати управління підприємством неможливо.

М.Л. Пятов переконаний, що всі цілі управлінського обліку можна досягнути тільки за допомогою бухгалтерського та податкового обліку [7]. Необхідно, крім цього, враховувати показники соціального та екологічного забезпечення, оскільки є недоліки в обліковій інформації (внаслідок бухгалтерського обліку), які заважають її використанню в цілях управління. Виділимо основні з них:

– неоперативність отримання даних (для управлінських цілей іноді потрібна більш оперативна інформація, ніж вона може бути сформованою у звіті; вихід – комп'ютеризація процесів з використанням

сучасних інформаційних технологій; дані у системі проходять постійне оновлення, відтак отримані звіти будуть завжди містити достовірну та актуальну інформацію);

– методологія бухгалтерського обліку визначена нормативно-законодавчими актами і одноваріантна, обмеженість інформації через застосування певних бухгалтерських методів, наприклад, методу подвійного запису (усі господарські операції фіксуються в бухгалтерській системі рахунків по дебету одного рахунку і кредиту іншого), обліку на позабалансових рахунках); система управлінського обліку може містити інформацію про факти господарської діяльності у різних інтерпретаціях та різних методах їх оцінки (переоцінка зобов'язань, активів, враховуючи фактор знецінення грошової одиниці);

– формат звітності відповідно до нормативно-законодавчих актів (форми стандартної звітності часто не відображають деталізованої інформації, яка потрібна управлінцю – КСБО дає можливість створення різноманітних звітів, на основі первинних документів, які мають можливість різного роду деталізації та сортування).

При розробці та впровадженні на підприємстві інформаційної системи у ній повинні бути враховані функції, які є основою не просто програмного продукту, а ІС управління підприємством загалом, а саме:

1. Інформаційна - забезпечення керівників усіх рівнів управління інформацією для поточного планування, контролю і прийняття рішень.
2. Комунікаційна - формування інформації, яка є засобами внутрішнього комунікаційного зв'язку між рівнями управління і різними структурними підрозділами одного рівня.
3. Контрольна - оперативний контроль та оцінка результатів діяльності внутрішніх підрозділів і підприємства загалом, у досягненні мети.

4. Прогнозна – перспективне планування і координування розвитку підприємства в майбутньому [5, с. 74].

Крім того, відсутність мотивації працівників, закріплення чітких обов'язків за ними призводить до того, що комп'ютеризація управлінського обліку та формування управлінської звітності відбувається суто формально.

Усе це обумовлює необхідність описання чіткої послідовності комп'ютеризації управлінського обліку та формування управлінської звітності, узгодження документів, які формуються на кожному з етапів. Проте передусім доцільно визначити можливі варіанти комп'ютеризації управлінського обліку, яка відбувається в контексті комп'ютеризації всієї інформаційної системи. Для того, щоб пов'язати інформаційні потоки між собою, на підприємстві можуть використовуватися різні варіанти (таблиця 1).

Таблиця 1

Варіанти комп'ютеризації управлінського обліку

№ з/п	Варіант	Характеристика	Переваги	Недоліки
1.	Трансформація бухгалтерської звітності	Передбачає трансформацію готової фінансової звітності в управлінську	Незначні витрати на програмне забезпечення	Не підходить для великих багатопрофільних підприємств
2.	Єдина база даних	Використання єдиної інформаційної бази даних, до якої заносяться документи всіх структурних підрозділів підприємства	Дозволяє враховувати інтереси всіх користувачів	Значна вартість, високі вимоги до кваліфікації персоналу
3.	Трансформація проводок	Трансформація проводок з фінансового обліку в управлінський за заздалегідь визначеними правилами	Простота застосування	Підходить виключно невеликим підприємствам
4.	Використання декількох програм	Передбачає використання різних функціональних програм	Порівняно невисокі фінансові витрати, безпека даних, зручність для користувачів; покращена функціональність	Необхідність створення спеціальних механізмів експорту-імпорту даних

Джерело: побудовано автором

Вважаємо, що в сучасних умовах господарювання в основу системи управлінського обліку та формування управлінської звітності слід покласти підхід групування даних на основі кодування показників та господарських операцій. У запропонованих програмних продуктах на ринку інформація відображається відповідно до шифрів балансових рахунків та назв господарських операцій, для яких потім знову обираються шифри рахунків. Проте такий підхід не дозволяє узгодити показники між усіма формами фінансової та управлінської звітності на підприємстві. Саме тому необхідно відображати рух об'єктів бухгалтерського обліку з використанням відповідних показників та кодів операцій (рис. 1).

Рис. 1. Запропонована послідовність формування облікової інформації в управлінському обліку в умовах використання інформаційно-комп'ютерних технологій

Джерело: складено автором

Основним аргументом на користь упровадження комп'ютеризованого обліку на основі кодування показників та

господарських операцій слугує наявність відмінностей між складовими кореспонденцій в системі управлінського та фінансового обліку. Це пояснюється відмінностями в підходах до класифікації витрат в управлінському та фінансовому обліку, порядком списання цих витрат, відмінним порядком визнання операцій.

Наведений підхід підходить для будь-якого підприємства різних форм діяльності та масштабів, зокрема і для підприємств хлібопекарної промисловості. Проте її побудова ускладнюється для підприємств значних розмірів, хоча в той же час її розробка дозволить в майбутньому більш ефективно використовувати всі наявні можливості.

Основним аргументом на користь упровадження комп'ютеризованого обліку на основі кодування показників та господарських операцій слугує наявність відмінностей між складовими кореспонденцій в системі управлінського та фінансового обліку. Це пояснюється відмінностями в підходах до класифікації витрат в управлінському та фінансовому обліку, порядком списання цих витрат, відмінним порядком визнання операцій.

Висновки. З метою удосконалення процесу комп'ютеризації управлінського обліку та формування управлінської звітності запропоновано перелік етапів його впровадження: 1) аналіз наявної системи управлінського обліку; 2) розробка методики ведення управлінського обліку; 3) упровадження системи управлінського обліку; 4) формування управлінської звітності. Наведені етапи мають свою специфіку залежно від галузі та виду діяльності, розмірів підприємства, фінансових можливостей та інформаційних запитів управлінського персоналу. Забезпечити стандартизоване внутрішнє регламентування впровадження системи управлінського обліку на кожному етапі для суб'єктів господарювання різних форм власності, обсягів діяльності є неможливим. Проте в умовах комп'ютеризації необхідним є дотримання

методичних положень управлінського обліку для конкретного підприємства.

Література

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку : [підручник] – [2-ге вид, доп. і перероб.]. Житомир : ЖІТІ, 2000. 640 с.
2. Загородній А. Г., Партин Г. О., Пилипенко Л. М. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики : підручник – 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Знання, 2009. 422 с.
3. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку : наук. вид. Житомир, 2009. 416 с.
4. Івахненко С. В. Сучасні інформаційні технології управління підприємством та бухгалтерія: проблеми і виклики. Бух. облік і аудит: наук.-практ. журн. 2006. № 4. С. 52–58.
5. Інформаційні системи і технології в економіці / за ред. В. С. Пономаренко. Київ : Академія, 2002. С. 72-81.
5. Єршова Н.Ю. Якість облікової інформації: методичний підхід до оцінювання. Актуальні проблеми економіки. 2014. №8(158). С. 368-374.
6. Пятов М. Л. Анализ бухгалтерской информации: его методы и возможности. URL:
<http://www.buh.ru/document.jsp?ID=1462&breakIIrISCINDDIIIDD1462DI=0#breakIIrISCINDDIIIDD1462DI0>.

References

1. Butynets F.F. The Theory of Accounting: [textbook] - [2nd view, suppl. and recycling.]. Zhytomyr, 2000. 640 p.
2. Zagorodnii A.G., Partin G. O., Pilipenko L.M. Accounting: Foundations of Theory and Practice: Textbook - 2nd edition, revision. and add. Kiev: Knowledge, 2009. 422 p.

3. Ivakhnenkov S.V. Information technologies in accounting organization: Sciences. - Zhitomir, 2009. 416 p.
4. Ivakhnenkov S.V. Modern information technologies of enterprise management and accounting: problems and challenges. Buh. Accounting and Auditing: Research Practice. 2006. № 4. P. 52–58.
5. Information systems and technologies in economics / ed. V.S. Ponomarenko. Kiev: Academy, 2002. P. 72-81.
6. Ershova N.Yu. Quality of accounting information: a methodological approach to evaluation. Current problems of the economy. 2014. №8 (158). P. 368-374.
7. Pyatov M.L. Analysis of accounting information: its methods and capabilities. URL:
<http://www.buh.ru/document.jsp?ID=1462&breakIIrISCINDDIIIDD1462DI0#breakIIrISCINDDIIIDD1462DI0>